

Тетяна ТАРАСЕНКО

Національна академія державного управління
при Президентіві України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СОЦІАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ МОЛОДІ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Розглядаються питання соціального розвитку молоді та ролі вищої освіти в забезпеченні цього процесу, з урахуванням положень європейського, міжнародного законодавства щодо вищої освіти, її доступності та якості. Обґрунтовується необхідність належного врахування концепцій сталого розвитку й розвитку людського потенціалу в теоретико-методологічному забезпеченні державного регулювання відносин, учасниками яких є молодь.

Ключові слова: соціальний розвиток молоді, вища освіта, сталий розвиток, розвиток людського потенціалу, державна молодіжна політика, державне управління соціальним розвитком молоді.

Татьяна Тарасенко. Роль высшего образования в социальном развитии молодежи: государственно-управленческий аспект

Рассматриваются вопросы социального развития молодежи и роли высшего образования в обеспечении этого процесса, с учетом положений европейского, международного законодательства относительно высшего образования, его доступности и качества. Обосновывается необходимость надлежащего учета концепций устойчивого развития и развития человеческого потенциала в теоретико-методологическом обеспечении государственного регулирования отношений, участником которых является молодежь.

Ключевые слова: социальное развитие молодежи, высшее образование, устойчивое развитие, развитие человеческого потенциала, государственная молодежная политика, государственное управление социальным развитием молодежи.

Tatiana Tarasenko. The role of higher education in social development of the youth: public-administrative aspect

This paper deals with the issues of social development of the youth and the role of higher education in maintenance of this process. The problem is explored with due account for provisions of European and international legislation in respect of higher education, its availability and quality. The paper substantiates a necessity of giving due consideration to the concepts of sustainable development and human development in theoretical and methodological support of governmental regulation of relations involving young people.

Key words: social development of young, higher education, sustainable development, human development, state youth policy, public administration the social development of young.

Нові явища та процеси, пов'язані зі зростанням значення освіти як фактору сучасного прогресу людства, спричиняють зростання вимог до забезпечення соціального розвитку молоді як носія інтелектуального потенціалу країни. У процесі регулювання суспільних відносин, учасником яких є молодь, освіта, зокрема вища, належить до ключових факторів соціального розвитку молоді, у межах якої відбувається формування інтелектуального й трудового потенціалу особистості [1].

Аналіз наукових робіт свідчить про зростаючий інтерес дослідників до проблематики реформування державної молодіжної політики як основи розвитку суспільства. Окремі аспекти цього питання висвітлюються в публікаціях Є. Бородіна, М. Головатого, Г. Коваль, К. Кононенка, Т. Черненко, К. Харченка, Ю. Шевцової. Так, М. Головатий розглядає взаємозв'язок розвитку молоді та суспільства з погляду висвітлення аспектів залежності стабільності та перспективності суспільного розвитку від успішності передачі від одного покоління до іншого матеріальної і духовної спадщини. У цьому контексті проблематика соціального розвитку молоді розглядається крізь призму двох основних завдань державної молодіжної політики – відтворення трудового потенціалу суспільства та громадянської соціалізації особи [4, с. 60 – 61]. Ю. Шевцова обґрунтовує необхідність зміни парадигми державної молодіжної політики під впливом закономірностей людського розвитку. Автор відзначає значну залежність молоді від сучасних ризиків людського розвитку у сфері здобуття освіти. При цьому звертається увага на домінування у світі нових підходів до роботи з молоддю, які передбачають її відповідність чинникам людського розвитку [18]. Дослідниця розглядає впливи людського розвитку на діяльність держави щодо підтримки молоді з позиції подолання ризиків, які виникають у молоді в процесі розвитку. К. Кононенко та Т. Черненко зосереджують увагу на негативних наслідках освітніх реформ для соціалізації молоді, а також розглядають питання показників розвитку людини, зокрема індекс освіти. Вирішення проблем молоді пов'язується з необхідністю вдосконалення державної освітньої та молодіжної політики [9, с. 23].

Загалом тематика досліджень останніх років свідчить про зміну аспектів наукових пошуків щодо проблем молоді, у тому числі тих, що стосуються питань освіти. Сьогодні все більше уваги приділяється питанням ролі освіти в забезпеченні сталого розвитку, освіти в умовах культури інформаційного суспільства, молоді й освіти в умовах європейського простору вищої освіти, молодіжної інформаційної політики тощо [8]. Це дозволяє говорити про зростання актуальності сфери освіти в молодіжній проблематиці.

Активний розвиток теорії та практики державної молодіжної політики новітнього періоду незалежності України обумовлюють потребу подальшого більш поглибленого вивчення теоретико-методологічних основ державної молодіжної політики та державного управління в цій сфері. Особливої актуальності набуває вивчення підходів інших країн та міжнародних стандартів у цій сфері.

Метою статті є розкриття зростаючої ролі вищої освіти в забезпеченні соціального розвитку молоді як завдання державної молодіжної політики. Дослідження зосереджено на обґрунтуванні положень щодо врахування концепцій сталого розвитку та розвитку людського потенціалу в підходах до формування та реалізації цієї політики, а також зроблена спроба визначити показники її результативності за критерієм вищої освіти.

Тенденції розвитку вищої освіти, передусім формування єдиного європейського простору вищої освіти, європейське, міжнародне право з питань підтримки молоді у здобутті освіти є підґрунтям для вдосконалення державно-управлінської діяльності в цій сфері в Україні. Особливий інтерес у зв'язку з цим становлять міжнародні документи, розгляд яких дозволяє конкретизувати роль вищої освіти в процесі створення умов для соціального розвитку молоді. До таких міжнародних актів належить Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966 р.), Конвенція про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти (1960 р.), Всесвітня декларація про освіту для всіх та рамки дії для задоволення базових освітніх потреб (1990 р.), Дакарські рамки дії для задоволення базових освітніх потреб (1990 р.), Декларація тисячоліття ООН (2000 р.), Резолюція ООН Право на розвиток (2006 р.) тощо.

Аналізуючи світовий досвід правового регулювання питань, що стосуються молоді, дослідники визначають, що сьогодні можна впевнено говорити про існування такої окремої галузі, як міжнародне право молоді [2, с. 101]. Підтвердженням такого висновку є численний реєстр міжнародних актів. Значна кількість цих документів так чи інакше стосується освіти молоді, зокрема Резолюції ООН: 1968 р. – стосовно права молоді на освіту відповідно до принципів поважання прав та свобод особистості; 1981 – 1987 рр. – щодо права молоді на участь у соціальному та економічному прогресі та реалізації ними права на життя, права на труд та права на освіту; 1985 – 1987 рр. – щодо рівності можливостей [2, с. 102]. До резолюцій ООН останніх років, присвячених молоді, належать Оголошення 2010 року Міжнародним роком молоді: діалог та взаєморозуміння (2010 р.) та Політика і програми, які стосуються

молоді (2011 р.) [12; 13]. Однак, незважаючи на те що ще на початку 90-х рр. ХХ ст. у світі налічувалося близько 100 країн, які мали окремі законодавчі акти з питань, що стосуються молоді [10, с. 40], досвід свідчить про їх недостатній вплив на забезпечення поліпшення становища молоді. Так, за оцінкою ЮНЕСКО, незважаючи на те що протягом останнього десятиліття в багатьох країнах була проведена робота з розробки й упровадження національного законодавства та стратегій з питань, що стосуються молоді, у більшості країн немає визначеної загальної політики в інтересах молоді. Навіть для тих країн, де було розроблено нову форму законодавства, цього виявилось недостатньо, й існуючий підхід не дає змоги вирішувати всі завдання і проблеми, з якими стикається молоде покоління. Відповідно існує велика потреба в обміні досвідом у сфері державної молодіжної політики та виробленні інструментів для надання допомоги державам у постійному сприянні розв'язанню специфічних проблем молоді [24].

Віхою у формуванні сучасних орієнтирів розвитку молодіжної політики стала Декларація «Майбутнє молодіжної політики Ради Європи: порядок денний 2020», прийнята на 8-й Конференції європейських міністрів, відповідальних за питання, що стосуються молоді, у жовтні 2008 р. у м. Києві. У цьому документі як мету молодіжної політики Ради Європи визначено: «Забезпечення доступу молодих людей до якісної освіти і навчання, а також розбудова умов, що уможливають їхній внесок у розвиток суспільства» [11]. Значущими документами попередніх років, прийнятими Радою Європи, також стали Європейські конвенції про еквівалентність дипломів, які дають допуск до університетів (1953 р.), про еквівалентність періодів навчання в університетах (1956 р.) та про академічне визнання університетських кваліфікацій (1959 р.) [7, с. 49]. Крім того, до важливих європейських документів з питання освіти молоді належить Резолюція постійної конференції європейських міністрів освіти «Про освіту та підготовку молоді віком від 16 до 19 років: проблеми та перспективи» (1985 р.) [14]. Прийняття цих актів стало першими кроками до визначення правових засад формування єдиного європейського простору вищої освіти, уособленням якого в подальшому став Болонський процес.

Позиція країн-учасниць Європейського простору вищої освіти стосовно бачення місця цієї освіти в життєдіяльності суспільства яскраво виражена в Декларації Болонського Стратегічного Форуму 2009 р. У ній зазначається, що вища освіта є фундаментом досягнення людського, соціального й економічного розвитку, проголошується необхідність залишення за нею пріоритету, незважаючи на поточну економічну кризу, з метою підтримки

сталого економічного відтворення й розвитку. Також декларується, що підґрунтям вищої освіти, яка відіграє ключову роль у розвитку суспільств, є навчання впродовж життя для всіх та справедливий (рівний) доступ до навчальних можливостей на всіх рівнях суспільства [6]. Ця декларація дає змогу краще зрозуміти сутність бачення «рівного» доступу до освіти, освітніх послуг, де рівність доступу розглядається через поняття «справедливий» доступ. У такий спосіб концептуального значення набуває «справедливість» як ключовий принцип у визначенні підходів до створення державою умов щодо доступності освіти.

Якщо звернутися до європейського права, то в тексті договору, за яким засновано Європейське Співтовариство, молодіжний сегмент права розглядається в одній главі з освітою у розділі XI, главі 3 «Освіта, професійне навчання та молодь» [5, с. 186]. Питання освіти становлять основну частину цих положень. Спрямованість заходів зосереджена переважно на співробітництві у сфері освіти, на обміні досвідом щодо здійснення освітньої політики, обміні студентами, молоддю. Пізніше цей розділ було доповнено положенням стосовно того, що діяльність ЄС у сфері молоді зосереджена на сприянні участі молоді в демократичному житті Європи [20, с. 96]. Таке доповнення було внесено після підписання Лісабонської угоди у 2007 р., яка коригує пріоритетні напрями розвитку ЄС та його політичних інститутів. Ця угода є одним із ключових документів, який спрямовано на завершення «будівництва» ЄС, оновлення процесу побудови єдиної політичної та демократичної Європи. Так, молодіжна політика країн ЄС розвивається у невід'ємному взаємозв'язку із загальним курсом подальшого становлення ЄС та є відображенням сучасних тенденцій його розвитку.

Сучасна політика ЄС у молодіжній сфері розглядається крізь призму таких 5 основних напрямів, як освіта та праця; культура, цифрові технології, творчість; залучення, участь соціальна та політична; європейська та міжнародна мобільність [22]. На період 2010 – 2018 рр. у ЄС виділено два головних стратегічних завдання європейського співробітництва в молодіжному секторі: створення більших можливостей і рівності для всієї молоді у сфері освіти та ринку праці; сприяння активній громадянській позиції, соціальному включенню та солідарності серед молоді. Ці завдання виконуються в межах нової європейської стратегії діяльності для молоді «Інвестування в молодь та її мобілізацію», яка реалізується за такими напрямками: освіта та виховання, праця і створення підприємств, здоров'я та добробут, участь, волонтерська діяльність, соціальне включення та молодь у світі, творчість і культура [23].

У зв'язку з цим необхідно зазначити, що українська стратегія

розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 р. повною мірою відповідає цінностям та змісту відповідної європейської практики. Українська стратегія спрямована на забезпечення комплексності, послідовності, взаємоузгодження діяльності різних суб'єктів у питаннях створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов для стимулювання освіти, зайнятості, ініціатив, творчості та інноваційної діяльності молоді. Серед завдань, визначених цим документом, виділено консолідацію зусиль щодо створення умов для інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізацію її освітнього і творчого потенціалу. Такий пріоритет, як забезпечення доступної освіти передбачається реалізовувати шляхом: забезпечення її безперервності; задоволення потреб особистості та суспільства; формування державного замовлення відповідно до потреб ринку праці; налагодження співпраці роботодавців і навчальних закладів для стажування студентської та учнівської молоді, укладення договорів про працевлаштування випускників на перше робоче місце; налагодження співпраці роботодавців і навчальних закладів для формування навчальних програм, програм стажування та проходження навчальної практики, залучення роботодавців до планування навчального процесу [15].

Отже, положення вітчизняного, європейського та міжнародного законодавства визначають зміст зобов'язань сучасної держави щодо гарантування й забезпечення можливостей реалізації прав молоді у сфері вищої освіти. Можна зазначити, що норми права з питань освіти на міжнародному рівні належать до найбільш урегульованих питань молодіжного законодавства. Це стосується й національного законодавства, у якому блок питань освіти молоді подано досить ґрунтовно. Водночас аналіз наукових робіт дозволяє зробити висновок, що в подальшому зростатиме увага дослідників і практиків не тільки до питання гарантування та реалізації права на вищу освіту, а й до проблеми гарантування й створення належних умов для реалізації потенціалу громадян, зокрема молоді з вищою освітою.

Загалом у сучасних умовах розвитку системи вищої освіти все більшого значення набуває питання пошуку засобів її ефективного використання в інтересах громадян, суспільства та держави [3]. Результатом зростання частки населення з вищою освітою є підвищення якості людського капіталу. На думку дослідників, це підвищення відбувається між іншим і за рахунок кращого орієнтування молоді з вищою освітою на міжнародних ринках праці, товарів і послуг, більшої динамічності в запозиченні кращих зразків для подальшого творчого розвитку. Більше того, зауважується, що

«важливим соціально-політичним наслідком масовізації вищої освіти є підвищення соціальних очікувань молоді, що прагне кращої якості життя і при цьому готова докладати особистих зусиль в економічній діяльності та брати активну свідому участь у політичному житті держави, процесах її оновлення» [3].

Відповідно тенденції розвитку системи вищої освіти та спричинені цим впливи на соціальний розвиток молоді вимагають перегляду концептуальних підходів до здійснення державної молодіжної політики в Україні. На наш погляд, особливе місце в цьому питанні має бути відведено належному врахуванню концепцій сталого розвитку та розвитку людського потенціалу. Важливість і перспективність цього знаходить підтвердження в практиці розвинутих країн. Наприклад, у Франції прийнято документ з актуалізації питання забезпечення єдності, узгодженості розвитку державної молодіжної політики з національною стратегією сталого розвитку на 2010 – 2013 рр. У документі закріплено завдання відповідним територіальним органам влади брати до уваги питання сталого розвитку в молодіжній сфері, у тому числі стосовно освіти. Мова йде також про забезпечення координації діяльності між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та партнерами з боку громадських організацій щодо вирішення питань молоді на основі розробленого міністерського плану. Зазначено, що регіональні структури органів влади повинні координувати та спрямовувати втілення цієї політики й супроводжувати діяльність структур, відповідальних за державну молодіжну політику [19]. Тому сучасний контекст державної молодіжної політики значною мірою обумовлюється потребами досягнення балансу між задоволенням сучасних потреб людини та врахуванням інтересів майбутніх поколінь. Сьогодні все більше простежується тенденція до визначення на рівні нормативно-правових актів шляхів розвитку суспільства з урахуванням інтересів майбутніх поколінь. Отже, відбувається посилення взаємозв'язку та розуміння нерозривності підходів до розвитку суспільства з питаннями молодіжної політики.

Важливо зазначити, що характерною особливістю сучасного етапу розвитку молодіжної політики, як на міжнародному, так і на національних рівнях, є пошук індикаторів реалізації молодіжної політики. Активну діяльність у цьому напрямі здійснюють різні міжнародні організації, національні дослідницькі структури у співробітництві з органами державної влади. Особливий інтерес становить питання впровадження «індексу розвитку молоді» (IPM), який уперше було використано в доповіді бюро ЮНЕСКО в Бразилії у 2003 р. Цей індекс, як показник рівня життя молоді, дозволив оцінити вплив державної політики на молодь у 27 штатах цієї країни.

IPM містить індикатори: освіти (рівень грамотності, відсоток молодих людей, які здобувають вищу освіту, якість освіти); здоров'я (рівень смертності); доходів (дохід на кожного члена сім'ї). Поширення практики вимірювання IPM розглядається як інструмент, що дозволить країнам оцінювати становище молоді та сприятиме проведенню необхідних змін у розвитку молоді [21; 25]. Для оцінки IPM застосована існуюча методика вимірювання індексу людського розвитку (ІЛР) на базі обчислення показників тривалості життя, рівня освіти, рівня життя. IPM розглядається як показник результативності державної молодіжної політики.

Беручи до уваги тенденцію масового поширення вищої освіти, розгляду її як сучасного стандарту, а також урахуваючи постійне зростання значення вищої освіти в забезпеченні розвитку особи та суспільства, доцільним є приділення більшої уваги індикатору вищої освіти в IPM. Розгляд IPM за критерієм вищої освіти передусім має відображати рівень доступності вищої освіти та рівень освіти молоді. У зв'язку з цим доцільним є застосування розроблених індикаторів національних Цілей Розвитку Тисячоліття, однією з яких є забезпечення якісної освіти впродовж життя. Досягнення цієї цілі передбачає виконання двох завдань: підвищення рівня охоплення освітою та підвищення якості освіти. Одним з індикаторів першого завдання є чистий показник охоплення вищою освітою осіб віком від 17 до 22 років [17, с. 44, 101]. Крім того, для більш повного подання вищої освіти як складової соціального розвитку молоді, доцільним є введення показника кількості молоді, яка має вищу освіту. Отже, в індикаторі освіти як складової IPM пропонується розглядати такі показники вищої освіти, як: показник охоплення вищою освітою осіб віком від 17 до 22 років; показник осіб з вищою освітою віком 23 – 35 років (35 років – гранична межа віку молоді, визначена українським законодавством). Відповідно, у разі зміни граничної межі віку молоді, має змінитися й межа обчислювання цього показника. Отже, визначені показники вищої освіти в IPM можна розглядати як складові елементи системи оцінки становища молоді та результативності державної молодіжної політики в Україні.

Наступним суттєвим моментом застосування концепції розвитку людського потенціалу стосовно молоді є поглиблення підходів до такої цінності, як потенціал молоді. У цьому напрямі, на наш погляд, актуальним є визначення показників реалізації інтелектуального, творчого потенціалу молоді. Зокрема, стосовно питання освіти молоді такими показниками можуть бути: частка молоді, яка бере участь у різного рівня конкурсах, змаганнях, олімпіадах та займає призові місця; отримує гранти, премії тощо; у науково-дослідній

роботі у вітчизняних та зарубіжних ВНЗ, у міжнародних освітніх програмах; у роботі органів студентського самоврядування; реалізовує власні суспільно значущі проекти, зокрема ті, що стосуються питань освіти; бере участь у реалізації заходів державних програм з питань освіти молоді. Аналіз цих показників дозволить більш ґрунтовно підійти до оцінки становища молоді. У цілому впровадження подібних показників має стати основою для кількісного та якісного визначення характеристик молоді за різними сферами життєдіяльності (освіта, здоров'я, праця тощо), які мають слугувати критерієм оцінки державної молодіжної політики. Такий підхід повною мірою відповідає сучасній практиці державного регулювання питань соціального становлення та розвитку молоді.

Аналіз досвіду зарубіжних країн свідчить про зростання інтересу до питання розширення прав та можливостей молоді як засобу допомоги їй самостійно розвивати власні навички та здібності. Крім того, слід брати до уваги те, що діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій протягом останніх років усе частіше розглядається крізь призму проектів розвитку молоді. Відповідно до цього значна увага дослідників і практиків приділяється проблемі визначення і застосування аргументованих показників оцінювання впливів цих проектів на соціальне становлення та розвиток молодих осіб. Аналіз наукових розробок також дозволяє прогнозувати, що в подальшому діяльність держави зі сприяння соціальному розвитку молоді буде відбуватися під посиленням впливом тенденцій демократизації та гуманізації. Це передбачає необхідність розробки наукових підходів до застосування ціннісних орієнтирів цих тенденцій у державній молодіжній політиці та формування обґрунтованої системи її оцінки.

Список використаних джерел

1. **Бородін Є. І.** Програмний метод у реалізації молодіжної політики Європейського Союзу: новий підхід / Є. Бородін // Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України : матеріали 11-ї регіон. наук.-практ. конф. 15 трав. 2014 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2014. – С. 23 – 25.
2. **Гаранина І. Г.** Международное право защиты молодежи / И. Г. Гаранина // Право и политика. – 2004. – № 6. – С. 100 – 109.
3. **Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: наслідки для України :** аналіт. зап. / Нац. ін-т стратег. дослідж. при Президентові України. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/articles/1537/.
4. **Головатий М. Ф.** Державна молодіжна політика як феномен суспільного розвитку і нова парадигма державотворення у країнах перехідного стану / М. Ф. Головатий // Укр. соціум. – 2002. – № 1. – С. 54 –

62. – Режим доступу : www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/1.2002/54-62.pdf.
5. **Горниг Г.** Право Европейского Союза / Г. Горниг, О. Витвицкая. – СПб. : Питер, 2005. – 256 с.
6. **Декларация** Болонського стратегічного форуму 2009 р. , 19 квіт. 2009 р., Лувен-ла-Ньов. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/main.php?query=education/higher.
7. **Иванова В. И.** Международные правовые аспекты интеграционных процессов в Европе, предшествовавших подписанию Болонского соглашения / В. И. Иванова // Международное публичное и частное право. – 2005. – № 3. – С. 49 – 51.
8. **Коваль Г. В.** Развитие державної молодіжної політики: теорія, методологія, механізми реалізації : монографія / Г. В. Коваль. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 432 с. – Режим доступу : lib.chdu.edu.ua/pdf/monograf/72/1.pdf.
9. **Кононенко К. А.** Соціалізація молоді в контексті трансформаційних процесів в Україні / К. А. Кононенко, Т. В. Черненко // Стратег. пріоритети. – 2013. – № 1 (26). – С. 21 – 27.
10. **Кочетков А. В.** Конституции зарубежных государств о молодежи и молодежной политике / А. В. Кочетков // Закон и право. – 2004. – № 12. – С. 38 – 40.
11. **Міністри** Європи ухвалили в Києві стратегію розвитку молодіжної політики на період до 2020 року. – Режим доступу : www.molodukraine.org.ua/?q=news/read/24.
12. **Политика** и программы, которые касаются молодежи : резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 2011 г. № 64/130. – Режим доступа : daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/469/65/PDF/N0946965.pdf?OpenElement.
13. **Провозглашение** 2010 года Международным годом молодежи: диалог и взаимопонимание : резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 2010 г. № 64/134. – Режим доступа : daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/469/89/PDF/N0946989.pdf?OpenElement.
14. **Про освіту** та підготовку молоді віком від 16 до 19 років: проблеми та перспективи : резолюція постійної конференції європейських міністрів освіти, Брюссель, 1985 р. – Режим доступу : www.coe.kiev.ua/docs/km/conf7-9_85.htm.
15. **Про Стратегію** розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року : Указ Президента України від 27 верес. 2013 р. № 532/2013. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/532/2013.
16. **Харченко К. В.** Технология разработки муниципальных программ реализации молодежной политики / К. В. Харченко // Молодежь российского региона: духовные миры и жизненные стратегии / под ред. В. П. Бабинцева. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2007. – С. 251 – 260. – Режим доступа : www.4cs.ru/users/files/fortexts/6634.pdf.
17. **Цілі** Розвитку Тисячоліття. Україна – 2010 : нац. доп. – К, 2010. – 108 с. – Режим доступу : www.undp.org.ua/files/ua_52412MDGS_UKRAINE2010_REP_ukr.pdf.
18. **Шевцова Ю. М.** Особливості роботи з молоддю в контексті

людського розвитку: нова державна парадигма / Ю. М. Шевцова // Державне управління: теорія та практика : електрон. наук. фах. журн. – 2012. – № 2. – Режим доступу : academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12SYUMNDP.pdf.

19. **Circulaire** № DJEPVA/DJEPVAA1/2010/351 du 23 septembre 2010 relative a la prise en compte des enjeux du developpement durable dans les missions du champ jeunesse, education populaire et vie associative / Ministere de la jeunesse et des solidarites actives. – Access mode : circulaire.legifrance.gouv.fr/pdf/2010/10/cir_31926.pdf.

20. **Dony M.** Apres la reforme de Lisbonne. Les nouveaux traites europeens, editions de l'Universite de Bruxelles / M. Dony. – 2008, 309 p.

21. **Lancement** au siege de l'UNESCO de la publication sur l'indice de developpement de la jeunesse (IDJ). – Access mode : portal.unesco.org/education/fr/files/30823/10843714011Release_IDJfran%20ais_lan%20a_mundial_2.pdf/Release%20IDJfran%20ais%20lan%20a%20mundial%202.pdf.

22. **Le second** comite interministeriel de la jeunesse du 4 mars 2014 a pris connaissance du premier etat annuel de la jeunesse coordonne par l'Injep / l'Institut national de la jeunesse et de l'education populaire (Injep). – Access mode : www.injep.fr/Le-second-comite-interministeriel.

23. **Nouvelle** strategie europeenne d'action pour la jeunesse – «Investir en faveur de la jeunesse et la mobiliser» / Odile Quintin Directrice generale de la DG Education et Culture Commission europeenne Bruxelles, Belgique. – Access mode : int/t/dg4/youth/Source/Resources/Forum21/Issue_No14/N14_New_EU_strategy_youth_fr.pdf.

24. **Politiques** et programmes de jeunesse / UNESCO. – Access mode : www.unesco.org/new/fr/social-and-human-sciences/themes/youth/policies-and-programmes.

25. **UNESCO.** Sciences sociales et humaines jeunesse. Indicateurs de developpement pour la jeunesse. – Access mode : www.unesco.org/new/fr/social-and-human-sciences/themes/youth/inter-agency-cooperation/global-youth-development-indicators.

List of references

1. **Borodin Ye. I.** Prohramnyi metod u realizatsii molodizhnoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu: novyi pidkhid / Ye. Borodin // Aktualni problemy yevropeiskoi intehratsii ta yevroatlantychnoho spivrobitnytstva Ukrainy : materialy 11-yi rehion. nauk.-prakt. konf. 15 trav. 2014 r., m. Dnipropetrovsk / za zah. red. L. L. Prokopenka. – D. : DRIDU NADU, 2014. – S. 23 – 25.

2. **Garanina I. G.** Mezhdunarodnoe pravo zaschityi molodezhi / I. G. Garanina // Pravo i politika. – 2004. – № 6. – S. 100 – 109.

3. **Hlobalni** tendentsii i problemy rozvytku osvity: naslidky dlia Ukrainy : analit. zap. / Nats. in-t strateh. doslidzh. pry Prezydentovi Ukrainy. – Rezhym dostupu : www.niss.gov.ua/articles/1537/.

4. **Holovatyi M. F.** Derzhavna molodizhna polityka yak fenomen suspilnoho rozvytku i nova paradyhma derzhavotvorennia u krainakh perekhidnoho stanu / M. F. Holovatyi // Ukr. sotsium. – 2002. – № 1. – S. 54 – 62. – Rezhym dostupu : www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/1.2002/54-62.pdf.

5. **Gornig G.** Pravo Evropeyskogo Soyuzu / G. Gornig, O. Vitvitskaya. – SPb. : Piter, 2005. – 256 s.

6. **Deklaratsiia** Bolonskoho stratehichnoho forumu 2009 r., 19 kvit. 2009 r., Luven-la-Nov. – Rezhym dostupu : www.mon.gov.ua/main.php?query=education/higher/.

7. **Ivanova V. I.** Mezhdunarodnyie pravovyye aspektyi integratsionnyih protsessov v Evrope, predshestvovavshih podpisaniyu Bolonskogo soglasheniya / V. I. Ivanova / Mezhdunarodnoe publichnoe i chastnoe pravo. – 2005. – № 3. – S. 49 – 51.

8. **Koval H. V.** Rozvytok derzhavnoi molodizhnoi polityky: teoriia, metodolohiia, mekhanizmy realizatsii : monohrafiia / H. V. Koval. – Mykolaiv : Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, 2013. – 432 s. – Rezhym dostupu : lib.chdu.edu.ua/pdf/monograf/72/1.pdf.

9. **Kononenko K. A.** Sotsializatsiia molodi v konteksti transformatsiinykh protsesiv v Ukraini / K. A. Kononenko, T. V. Chernenko // Strateh. priorityety. – 2013. – № 1 (26). – S. 21 – 27.

10. **Kochetkov A. V.** Konstitutsii zarubezhnyih gosudarstv o molodezhi i molodezhnoy politike / A. V. Kochetkov // Zakon i pravo. – 2004. – № 12. – S. 38 – 40.

11. **Ministry** Yevropy ukhvalyly v Kyievi stratehiu rozvytku molodizhnoi polityky na period do 2020 roku. – Rezhym dostupu : www.molodukraine.org.ua/?q=news/read/24.

12. **Politika** i programmy, kotoryie kasayutsya molodezhi : rezolyutsiya Generalnoy Assamblei OON 2011 h. № 64/130. – Rezhim dostupa : daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/469/65/PDF/N0946965.pdf?OpenElement.

13. **Provozglashenie** 2010 goda Mezhdunarodnym godom molodezhi: dialog i vzaimoponimanie : rezolyutsiya Generalnoy Assamblei OON 2010 r. № 64/134. – Rezhim dostupa : daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/469/89/PDF/N0946989.pdf?OpenElement.

14. **Pro osvitu** ta pidhotovku molodi vikom vid 16 do 19 rokov: problemy ta perspektyvy : rezoliutsiia postiinoi konferentsii yevropeyskykh ministriv osvity, Briussel, 1985 r. – Rezhym dostupu : www.coe.kiev.ua/docs/km/conf7-9_85.htm.

15. **Pro Stratehiu** rozvytku derzhavnoi molodizhnoi polityky na period do 2020 roku : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 veres. 2013 r. № 532/2013. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/532/2013.

16. **Harchenko K. V.** Tehnologiya razrabotki munitsipalnyih programm realizatsii molodezhnoy polityki / K. V. Harchenko // Molodezh rossiyskogo regiona: duhovnyie miryi i zhiznennyye strategii / pod red. prof. V. P. Babintseva. – Belgorod : Izd-vo BelGU, 2007. – S. 251 – 260. – Rezhim dostupa : www.4cs.ru/users/files/fortexts/6634.pdf.

17. **Tsili** Rozvytku Tysiacholittia. Ukraina – 2010 : nats. dop. – K, 2010. – 108 s. – Rezhym dostupu : www.undp.org.ua/files.

18. **Shevtsova Yu. M.** Osoblyvosti roboty z moloddu v konteksti liudskoho rozvytku : nova derzhavna paradyhma / Yu. M. Shevtsova // Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka : elektron. nauk. fakh. zhurn. – 2012. – № 2. – Rezhym dostupu : academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12SYUMNDP.pdf.

19. **Circulaire** № DJEPVA/DJEPVAA1/2010/351 du 23 septembre 2010 relative a la prise en compte des enjeux du developpement durable dans les missions du champ jeunesse, education populaire et vie associative / Ministere de la jeunesse et des solidarites actives. – Access mode : circulaire.legifrance.gouv.fr/pdf/2010/10/cir_31926.pdf.

20. **Dony M.** Apres la reforme de Lisbonne. Les nouveaux traites europeens, editions de l'Universite de Bruxelles / M. Dony. – 2008, 309 p.

21. **Lancement** au siege de l'UNESCO de la publication sur l'indice du developpement de la jeunesse (IDJ). – Access mode : portal.unesco.org/education/fr/files/30823/10843714011Release_IDJfran%E7ais_lan%E7a_mundial_2.pdf/Release%20IDJfran%E7ais%20lan%E7a%20mundial%202.pdf.

22. **Le second** comite interministeriel de la jeunesse du 4 mars 2014 a pris connaissance du premier etat annuel de la jeunesse coordonne par l'Injep / l'Institut national de la jeunesse et de l'education populaire (Injep). – Access mode : www.injep.fr/Le-second-comite-interministeriel.

23. **Nouvelle** strategie europeenne d'action pour la jeunesse – «Investir en faveur de la jeunesse et la mobiliser» / Odile Quintin Directrice generale de la DG Education et Culture Commission europeenne Bruxelles, Belgique. – Access mode : int/t/dg4/youth/Source/Resourcs/Forum21/Issue_No14/N14_New_EU_strategy_youth_fr.pdf.

24. **Politiques** et programmes de jeunesse / UNESCO. – Access mode : www.unesco.org/new/fr/social-and-human-sciences/themes/youth/policies-and-programmes.

25. **UNESCO.** Sciences sociales et humaines jeunesse. Indicateurs de developpement pour la jeunesse. – Access mode : www.unesco.org/new/fr/social-and-human-sciences/themes/youth/inter-agency-cooperation/global-youth-development-indicators.

Надійшла до редколегії 01.07.14

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

УДК 35.085:159.9

Олександр АКИМОВ

Національна служба посередництва і примирення

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОТАЦІЇ КАДРІВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В УКРАЇНІ

Досліджуються чинники виникнення корупційних проявів на державній службі. Розглядається правове явище «ротація кадрів» та приклади застосування ротації кадрів в Україні і окремих зарубіжних країнах. Аналізуються думки науковців стосовно вдосконалення ротації кадрів як важливого механізму в боротьбі з корупцією. Обґрунтовується, що ротація кадрів є дієвим механізмом боротьби з корупцією в органах виконавчої влади.

Ключові слова: ротація, кадри, посада, корупція, європейська інтеграція, державне управління, державна служба, органи виконавчої влади.

Александр Акимов. Правовые аспекты ротации кадров на государственной службе в Украине

Исследуются факторы возникновения коррупционных проявлений на государственной службе. Рассматривается правовое явление «ротация кадров» и примеры использования ротации кадров в Украине и отдельных зарубежных странах. Анализируются мысли ученых по отношению усовершенствования ротации кадров как важного механизма в борьбе с коррупцией. Обосновывается, что ротация кадров является действенным механизмом борьбы с коррупцией в органах исполнительной власти.

Ключевые слова: ротация, кадры, должность, коррупция, европейская интеграция, государственное управление, государственная служба, органы исполнительной власти.

Oleksandr Akimov. Legal aspects of rotation of personnel in the civil service in Ukraine

© Акімов О. О., 2014